

MAK 2007-2013 perioodi 2. telje toetuste saajate majanduslik jätkusuutlikkus 2010. a. andmetel.

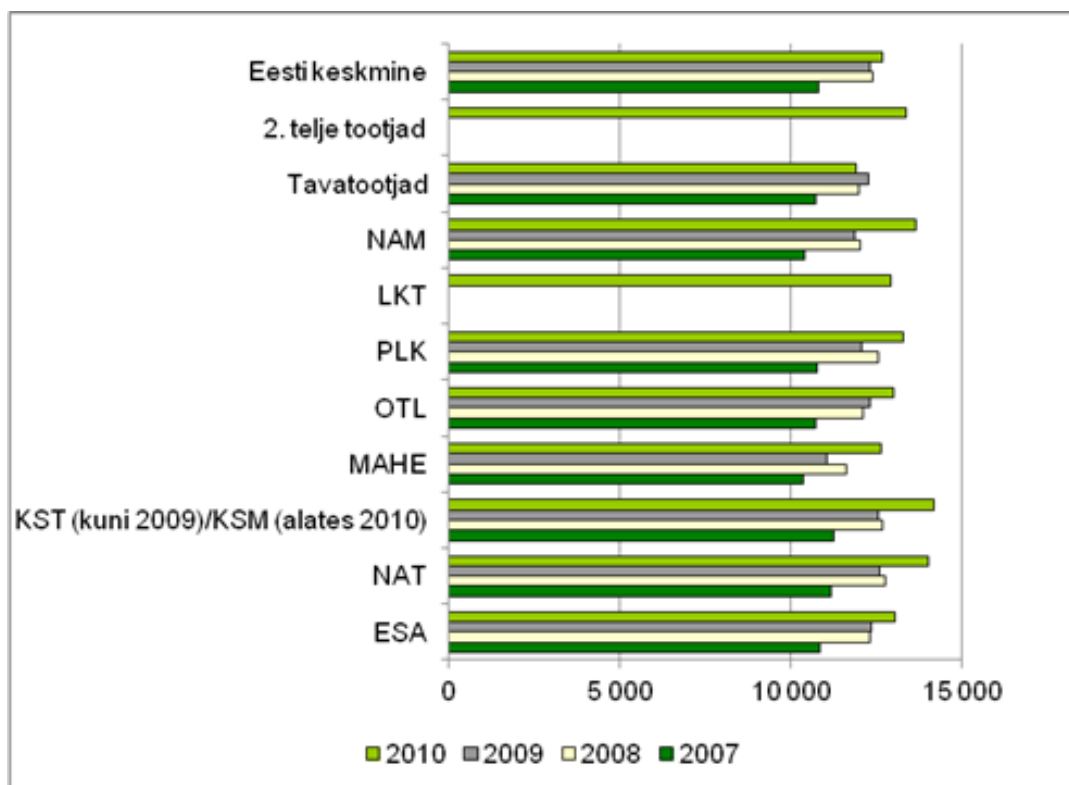
Töö teostaja: Agrinet OÜ

Tellijaja: Põllumajandusuuringute Keskus

Põllumajandustootja jätkusuutlikkuse hindamise aluseks on antud analüüsis võetud jätkusuutlikku arengut tagav brutolisandväärtus (BLV) tase tööjõu aastaihiku (TJÜ) kohta. Jätkusuutlikku arengut tagava BLV arvestamisel on eeldatud, et põllumajandusettevõtte BLV peab katma konkurentsivõimelise palgaseme töötajatele (k.a omaniku ja tema pereliikmete tasustamata tööjõule) ja 5% ettevõtte põhivarade keskmisest väärtusest, mis on vajalik normaalseks taastootmiseks. Palgaseme baasiks on võetud töötleva tööstuse keskmine kogu tööjõukulu töötaja kohta aastas. MAK 2007 – 2013 2. telje meetmetest toetust taotlenud tootjate keskmiste põhivarade väärtuste arvestamisel on kasutatud FADN andmeid. Seega sõltub jätkusuutlikuks arenguks vajalik BLV TJÜ kohta ettevõtete põhivarade suuruselt ning on meemete lõikes erinev. Detailsed andmed bruto- ja netolisandväärtuse muutuse kohta on ära toodud lisades 1 ja 2.

Põllumajandustootjate jätkusuutlikkust on hinnatud MAK 2007 – 2013 2. telje meetmete lõikes ning võrdluseks on lisatud 2. telje toetusi taotlenud tootjate keskmine, tavatootjad (need, kes ei taotle ühtegi 2. telje toetust) ning Eesti keskmine ehk FADN üldkogumisse kuuluvad tootjad.

Joonisel 1 on välja toodud jätkusuutlikku arengut tagav BLV TJÜ kohta aastatel 2007 – 2010 MAK 2. telje meetmete lõikes.

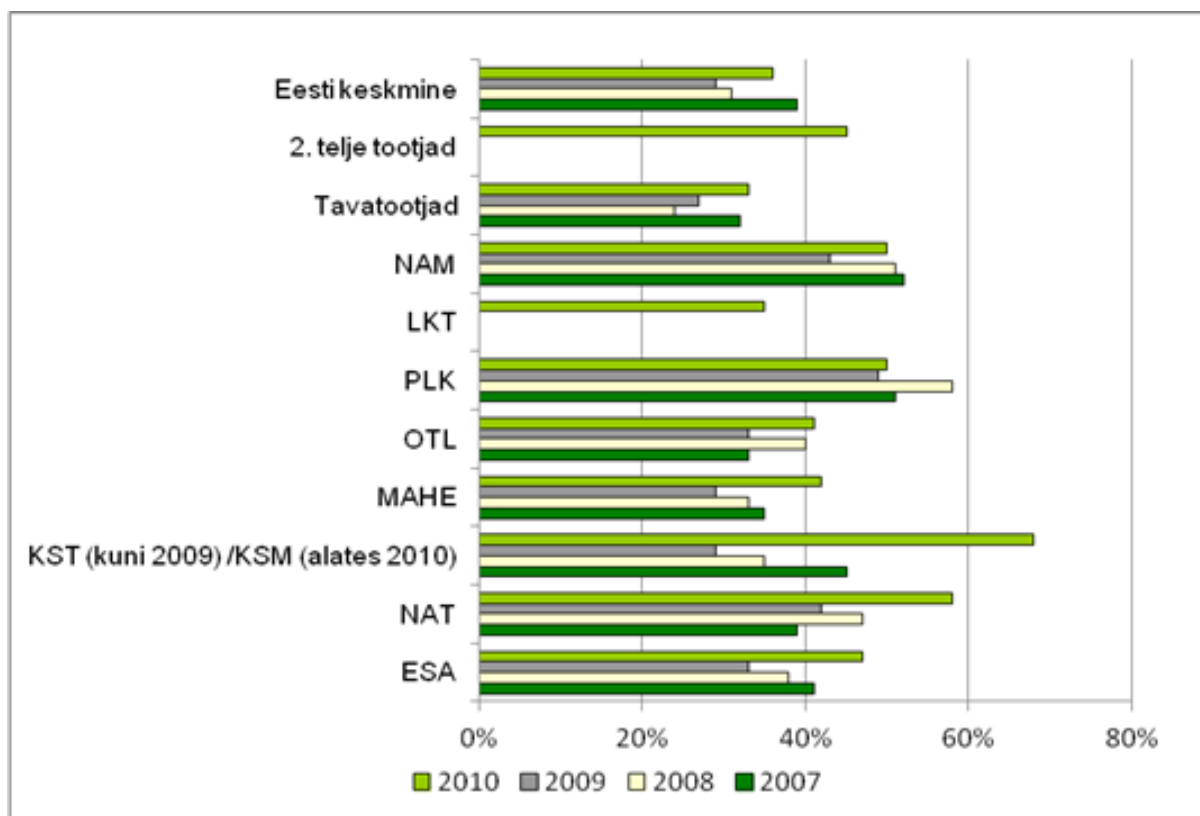
Joonis 1. Jätkusuutlikku arengut tagav brutolisandväärtus €/tjü kohta meetmete lõikes (FADN 2011 andmetel)

Jätkusuutlikkuse hindamiseks võrreldi iga ettevõtte tegelikku BLV taset TJÜ kohta arvestusliku jätkusuutlikkuse tasemega. Jätkusuutlikku arengut tagava BLV TJÜ hindamiskriteeriumid olid järgmised:

- kui BLV tööjõu aastaihiku kohta üle 80% jätkusuutlikkuse tasemest, siis on põllumajandusettevõtte jätkusuutlik;
- kui BLV jääb alla 80% jätkusuutlikkuse tasemest, siis antud ettevõtte BLV tootmise tase TJÜ kohta ei taga jätkusuutlikku arengut.

Jätkusuutlike tootjate osakaal erinevate toetuste taotlejate hulgas on ära toodud joonisel 124. Kõige enam (68%) jätkusuutlikke tootjaid on keskkonnasõbraliku majandamise toetuse saajate hulgas. Põhjus sellises suures muutuses võrreldes 2009. aasta tulemustega on keskkonnasõbraliku majandamise meetme avanemises 2009. aastal, mis avaldas mõju 2010. a majandustulemustele. Uue meetmega liitusid eelkõige suuremad põllumajandustootjad. Näiteks maakasutuse poolest olid KSM tootjad KST tootjatest poole suuremad ja loomade arvu poolest isegi 1,5 korda suuremad. Selle tõttu ongi jätkusuutlikke tootjate arv selle toetuse taotlejate hulgas sellisel määral kasvanud.

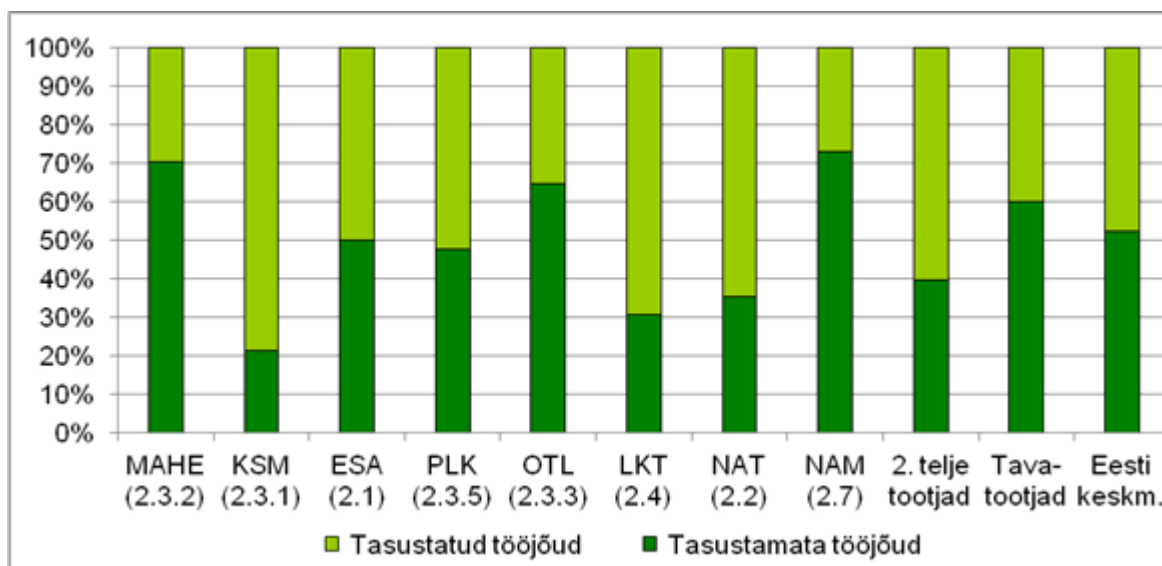
Joonis 2. Jätkusuutlike tootjate osakaal tootjate koguarvust 2. telje meetmete löikes (FADN 2011 andmetel)

Jätkusuutlike tootjate osakaalu hindamisel on üheks eelduseks, et põllumajandusettevõtte toodab nii palju BLV-d, et katab sellega kõigile töötajatele konkurentsivõimelise palga tasumise (sh endale ja oma pereliikmetele). Tavaliselt ettevõtja aga endale ja oma pereliikmetele palka ei maksa. 2010. aastal moodustas põllumajandustootmises kasutatavast tööjõust keskmiselt 52% tasustamata tööjõud (joonis 125). Tasustamata tööjõu osatähtsus kogu

tööjõukulus oli suurim NAM ja MAHE tootmise toetust taotlenud tootjatel (vastavalt 73% ja 70%) ning kõige väiksem KSM toetust taotlenud ettevõtjatel (21%).

Need ettevõtted, kelle BLV tootmise tase TJÜ kohta ei taga jätkusuutlikku arengut, võivad olla ka jätkusuutlikud sel juhul kui nad ei maksa endale ega teistele pereliikmetele töötasu ning kasutavad teisi allikaid oma põllumajandusliku tegevuse finantseerimiseks.

Joonis 3. Tööjõu kasutuse struktuur (%) 2. telje toetuste taotlejate lõikes (FADN 2011 andmetel 2010.a. kohta)

LISA 1. BRUTOLISANDVÄÄRTUSE MUUTUS 2. TELJE MEETMETE LÕIKES (€/TJÜ)

Meede	2007	2008			2009					2010				
			2007-2008			2008-2009		2007-2009			2009-2010		2007-2010	
ESA (2.1)	16 887	14 792	-2 095	-12%	13 436	-1 356	-9%	-3 451	-20%	22 183	8 747	65%	5 296	31%
NAT (2.2)	19 850	19 610	-240	-1%	16 441	-3 169	-16%	-3 409	-17%	28 096	11 655	71%	8 246	42%
KSM (2.3.1)	20 397	16 645	-3 752	-18%	13 420	-3 225	-19%	-6 978	-34%	28 910	15 490	115%	8 512	42%
MAHE (2.3.2)	10 820	11 474	654	6%	10 291	-1 183	-10%	-528	-5%	20 056	9 765	95%	9 237	85%
OTL (2.3.3)	10 304	11 617	1 313	13%	14 075	2 458	21%	3 771	37%	18 121	4 046	29%	7 817	76%
PLK (2.3.5)	16 060	18 310	2 250	14%	16 241	-2 069	-11%	181	1%	23 146	6 906	43%	7 086	44%
LKT (2.4)										20 137				
NAM (2.7)	12 758	14 770	2 011	16%	14 359	-411	-3%	1 601	13%	28 490	14 131	98%	15 732	123%
Eesti keskmine	16 600	14 769	-1 831	-11%	13 047	-1 723	-12%	-3 553	-21%	18 476	5 429	42%	1 876	11%

LISA 2. NETOLISANDVÄÄRTUSE MUUTUS 2. TELJE MEETMETE LÕIKES (€/TJÜ)

Meede	2007	2008			2009					2010				
			2007-2008			2008-2009		2007-2009			2009-2010		2007-2010	
ESA (2.1)	13 440	10 357	-3 083	-23%	8 501	-1 856	-18%	-4 939	-37%	16 078	7 577	89%	2 638	20%
NAT (2.2)	15 815	14 348	-1 466	-9%	10 876	-3 472	-24%	-4 939	-31%	20 880	10 004	92%	5 065	32%
KSM (2.3.1)	16 471	11 647	-4 824	-29%	8 204	-3 443	-30%	-8 267	-50%	20 679	12 475	152%	4 208	26%
MAHE (2.3.2)	8 559	8 586	27	0%	7 550	-1 036	-12%	-1 009	-12%	14 715	7 165	95%	6 156	72%
OTL (2.3.3)	9 017	8 587	-430	-5%	9 385	798	9%	368	4%	12 242	2 857	30%	3 225	36%
PLK (2.3.5)	12 551	13 506	955	8%	11 575	-1 932	-14%	-976	-8%	16 560	4 986	43%	4 009	32%
LKT (2.4)										14 843				
NAM (2.7)	10 602	11 136	534	5%	10 048	-1 088	-10%	-555	-5%	21 163	11 115	111%	10 560	100%
Eesti keskmine	13 391	10 117	-3 274	-24%	8 051	-2 066	-20%	-5 340	-40%	13 274	5 223	65%	-117	-1%